

FRONTEND MĀJASLAPAS IZSTRĀDE

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
**BIZNESA, VADĪBAS
UN EKONOMIKAS
FAKULTĀTE**

VUMC VADĪBAS UN
UZŅĒMĒJDARBĪBAS
MĀCĪBU CENTRS

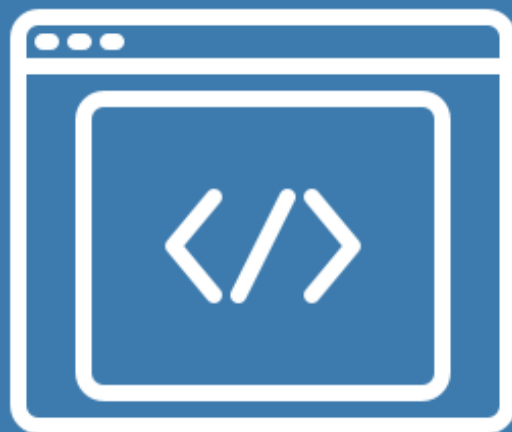
NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

ESF projekts Nr. 8.4.1.0/16/l/001 "Nodarbināto personu profesionālās kompetences pilnveide"

Mājaslapas izstrāde

Frontend

FRONTEND mājaslapas izstrāde

Kas ir frontend?

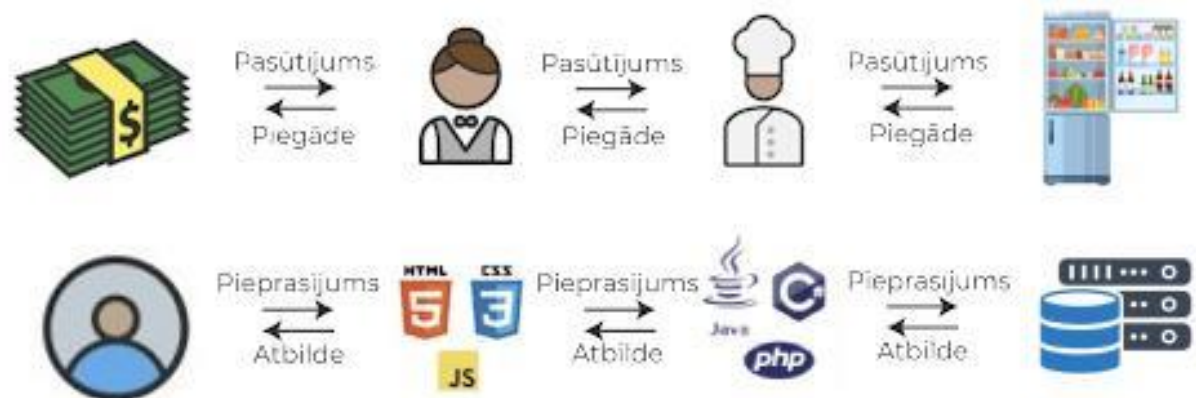
Lietotāja saskarne (*Interface*) mājaslapā – jebkura poga, teksta lauks, attēls, ikona

Kur?

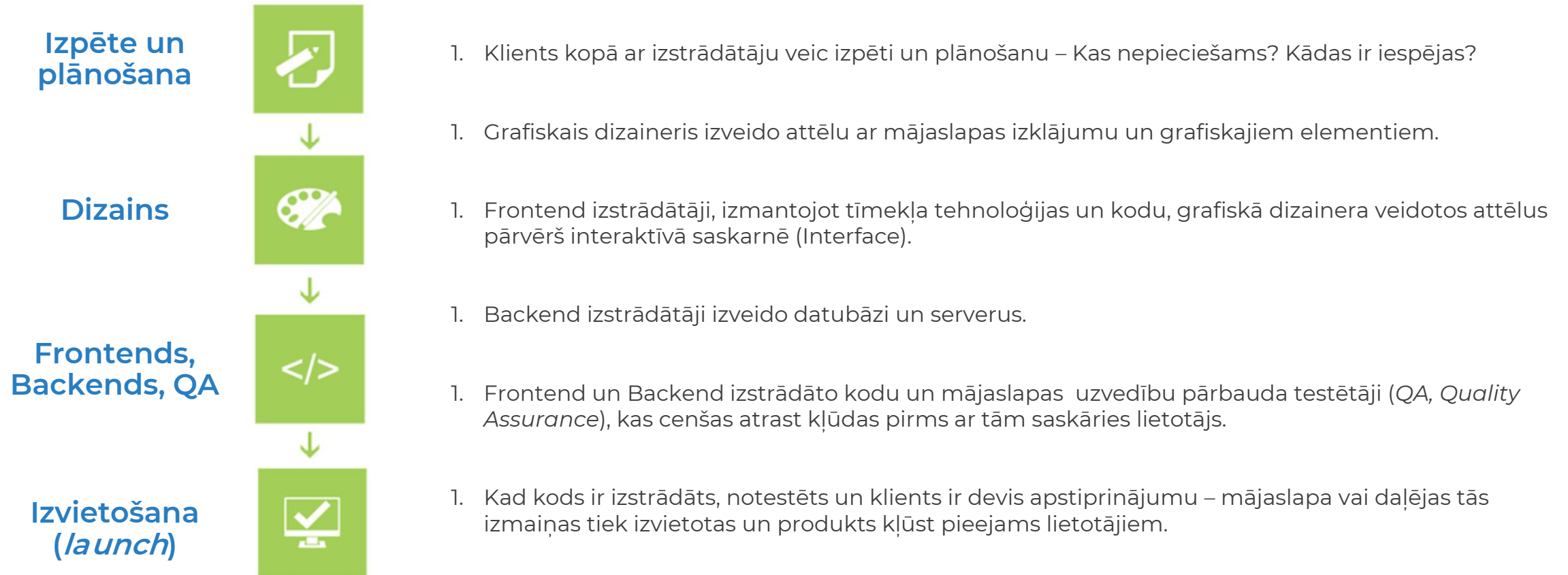
Pārlūkprogrammās – Chrome, Firefox, Edge u.c.

Ja mājaslapa būtu restorāns:

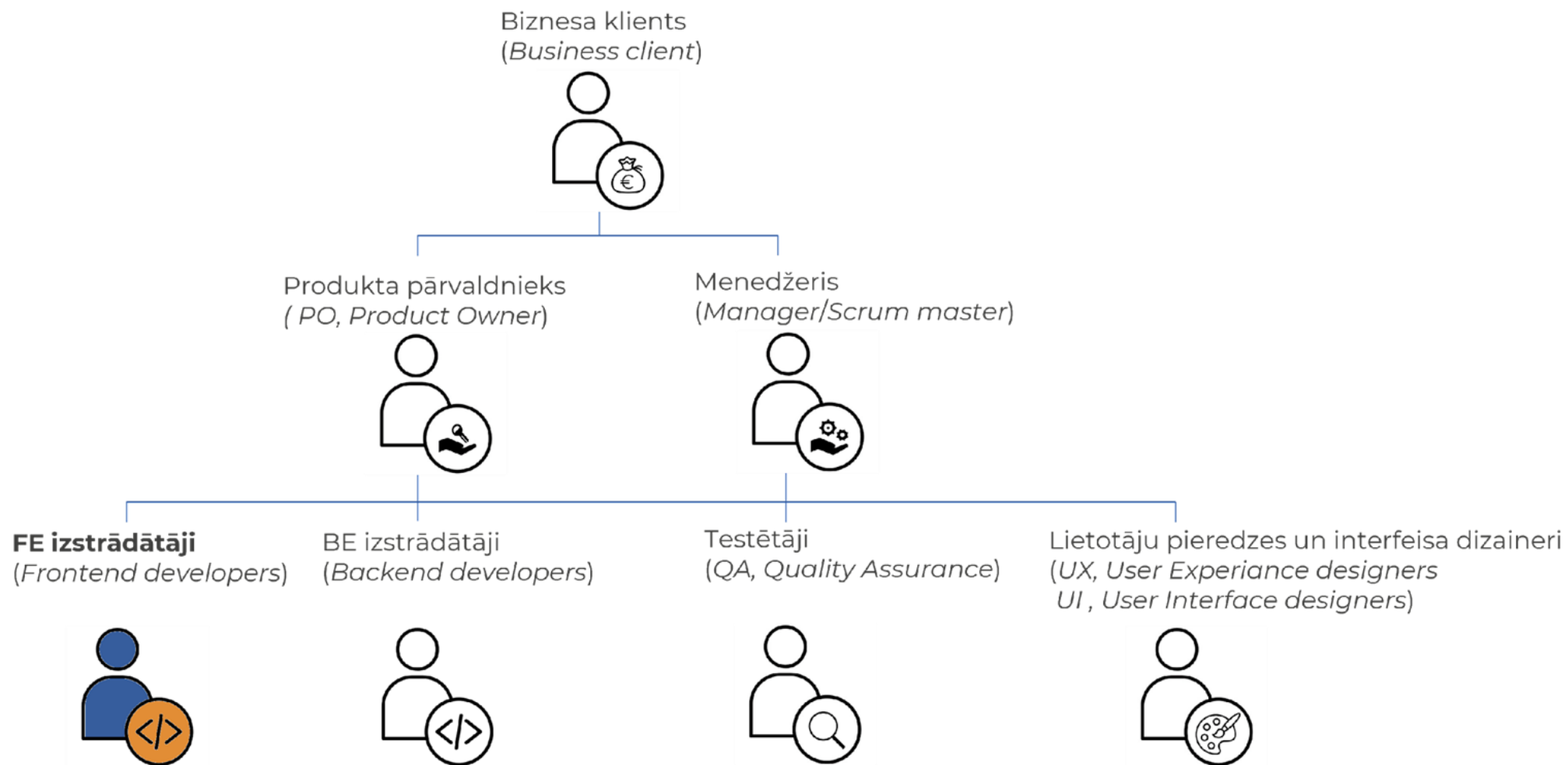
- ēdienkarte no kuras apmeklētājs var izvēlēties
- viesmīlis kurš pieņem pasūtījumu un nodod pavāram
- ēdamrīki, skaisti uzklāts galds, interjers

Kā top mājaslapa (*webpage*)?

Izstrādātāju komanda un lomas

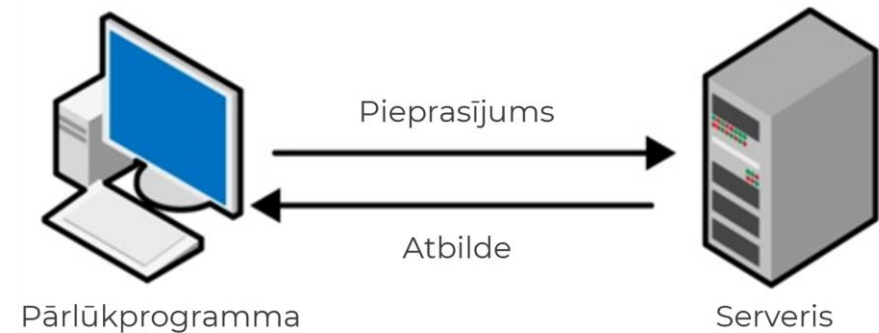

Kā strādā tīmeklis

Pārlūkprogramma un Serveris (*client-server model*)

Pārlūkprogrammas (*client*) pieprasa un saņem pakalpojumums (*services*) no serveriem.

Pārlūkprogrammas un serveri sazinoties savā starpā izmanto **IP adreses**. Tā kā ciparu virknes cilvēkiem ir grūti iegaumēt, mūsu ērtībai šīs IP adreses ir saistītas ar vārdu salikumu, kas mums izsaka uzņēmuma vai mājaslapas **nosaukumu**.

FRONTEND mājaslapas izstrāde

Saziņa un kontaktu saraksts

Komunikācija notiek sūtot ziņas, tāpat kā sazinoties ar kādu izmantojot lietotni Whatsapp. mājaslapas adrese būtu gluži kā servera telefona numurs.

Visi šie numuri jeb IP (*Internet Protocol*) adreses glabājas globālos **DNS** (*Domain Name System*) serveros, ko varam salīdzināt ar interneta kontaktu sarakstu līdzīgs tam kāds atrodams viedtālruņos. DNS serveros glabājas, piem., šāds ieraksts:

Vārds:

www.vumc.lu.lv

Numurs (IP):

5.179.1.160

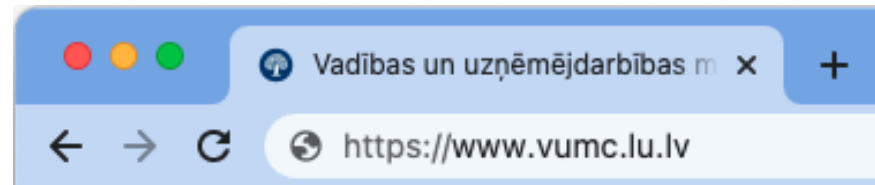

Vienotais resursu vietrādis (*URL*)

Pārlūka adreses laukā ievadot <https://www.vumc.lu.lv>, mēs norādām mājaslapas vienoto resursu vietrādi (*URL, Uniform Resource Location*) jeb interneta resursa adresi. Katrai interneta URL adresei tiek piešķirta unikāla IP adrese un saglabāta DNS serveros.

Interneta resurss var būt:

- HTML dokuments
- Attēli
- Video
- Citi faili

Vienotā resursu vietrāža shēma (*URL scheme*)

HTTP un HTTPS protokols

Protokols ir strikta rīcību secība un noteiktumi kā rīkoties.

Augsta līmeņa ierēdņiem diplomātiskās vizītēs jāievēro noteikta etiķete, uzvedības normas un procesi. Arī pārlūkprogrammas, sazinoties ar serveriem - sūtos un saņemot datus - arī seko protokolam. Kursa kontekstā īsi apskatīsim divus visplašāk sastopamos no tiem:

HTTP (HyperText Transfer Protocol)

HTTPS (HyperText Transfer Protocol Secure)

HTTPS salīdzinājumā ar HTTP ir drošāks protokola veids, jo visi pārsūtītie dati tiek šifrēti un izmantoti dažādi papildus drošības rīki.

Mājaslapās kurās ir jebkādas darbības lietotāja reģistrācija vai maksājuma datiem svarīgi jāizmanto HTTPS protokolu, lai rūpētos par datu drošību.

Protokols

<https://www.vumc.lu.lv/index.html>

HTTP un HTTPS protokols

Pārlūkprogramma sūta un saņem HTTP/HTTPS ziņas, kas atbilst protokolam.
HTTP ziņa no pārlūkprogrammas uz serveri, apmeklējot <https://www.vumc.lu.lv> adreses vienkāršoti izskatītos apmēram šādi:

HTTP ziņā atbilstoši protokolam

```
GET /index.html
```

```
Host: www.vumc.lu.lv
```

```
Accept-Language: lv
```

Interpretējot cilvēkiem saprotamā veidā

Nepieciešams sākuļlapas HTML fails

Šo failu iespējams atrast adresē www.vumc.lu.lv

Vēlams atgriezt saturu latviešu valodā

Sub-domēns un domēns (*sub-domain, domain*)

Subdomēns

Slavenais **www** (*World Wide Web*) ir sub-domēns.

Var izmantot arī citus sub-domēnu. Reģistrējot un uzstādot mājaslapas domēnu iespējams izveidot konfigurāciju ar kuru **www** nav nepieciešams norādīt.

Kāda mājaslapas sadaļai var izmantot arī citu sub-domēnu. Piem., Google izmanto sub-domēnu [https://**developers**.google.com](https://developers.google.com), kur atrodami interneta resursi tieši web izstrādātājiem.

Domēns

Domēns ir mājaslapas nosaukums.

Atgriežoties pie analogijas ar viedtālruņa kontaktu sarakstu - šis būtu kontakta vārds, kas piesaistīts unikālai ciparu virknei - IP adresei;

Sub-domēns

<https://www.vumc.lv/index.html>

Domēns

Augstākā līmeņa domēns (*top-level-domain*)

Norāda uz mājaslapas satura kategoriju.

.com - saturs ir komercionāls

.org - saturs ir kādas organizācijas

.edu - saturs ir izglītības institūcijas

.gov - saturs ir valsts institūcijas

Ir iespējams reģistrēt visdažādākos augstākā līmeņa domēnus.

.auto - saturs par automašīnām

.art - saturs par mākslu

.game - saturs par spēlēm

.lol - saturs par humoru

Pilnīgi visus pieejamos un drīzumā pieejamos augstākā līmeņa domēnus un ieteicamo pielietojumu iespējams apskatīt [šeit](#)

https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Internet_top-level_domains

Augstākā līmeņa domēns

<https://www.vumc.lu.lv/index.html>

Tīmekļa resursa atrašanās vieta (*file path*)

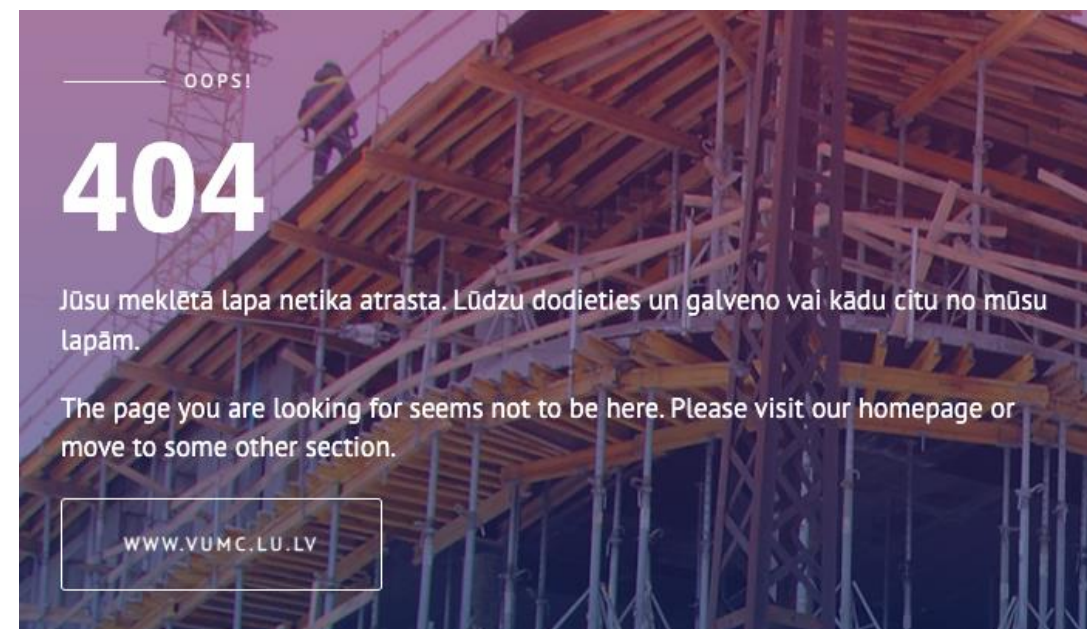
Adrese <https://www.vumc.lu.lv/index.html> atgrieztu sāukmlapas HTML failu, bet <https://www.vumc.lu.lv/studentiem/index.html> atgrieztu citu failu - saturu studentiem.

Izstrādājot tīmekļa vietni to iespējams, lai faila nosaukumu nemaz nebūtu nepieciešams norādīt URL. Arī apmeklējot <https://www.vumc.lu.lv> sāukmlapas HTML fails tiks atgriezts pateicoties šādai konfigurācijai..

Apmeklējot <https://www.vumc.lu.lv/index.html>, serveris nemaz nevarētu atrast pieprasīto index.html failu, jo šāda tīmekļa resursa atrašanās vieta nemaz nav iestatīta konfigurācijā. Tādēļ tiks atgriezts slavenais **404 kļūdas paziņojums** - tīmekļa resurs netika atrasts.

<https://www.vumc.lu.lv/index.html>

Faila atrašanās vieta

Pārlūkprogrammas un servera saziņa

Ievadot pārlūkprogrammas adreses laukā <https://www.vumc.lu.lv> URL un nospiežot ENTER taustiņu, izpildās sekojošas darbības:

1. Pārlūkprogramma vēršas pie DNS servera, lai iegūtu www.vumc.lu.lv ieraksta IP adresi.
2. Kad IP adrese ir iegūta, pārlūkprogramma sāk saziņu ar attiecīgo serveri, kam piešķirta šī IP adrese.
3. Pārlūkprogramma sūta HTTP/HTTPS protokola formāta ziņu, pieprasot nepieciešamo tīmekļa resursu. Šajā gadījumā tas ir sākuļlapas HTML fails.
4. Serveris apstrādā saņemot ziņu, atrod nepieciešamo failu un atgriež to pārlūkprogrammai vai arī atgriež atbilstošo kļūdas paziņojumu.
5. Pārlūkprogramma apstrādā saņemto HTML failu un attēlo to lietotājam

HTML failā noteikti būs iekļauts saraksts ar vēl citiem tīmekļa resursiem, kuri nepieciešami, lai mājaslapa izskatītos kā iecerēts. Piemēram attēli, video, vizuālais noformējums (CSS) un kods dažādu darbību izpildei mājaslapā (JavaScript).

Frontend rīki

HTML, CSS, JS

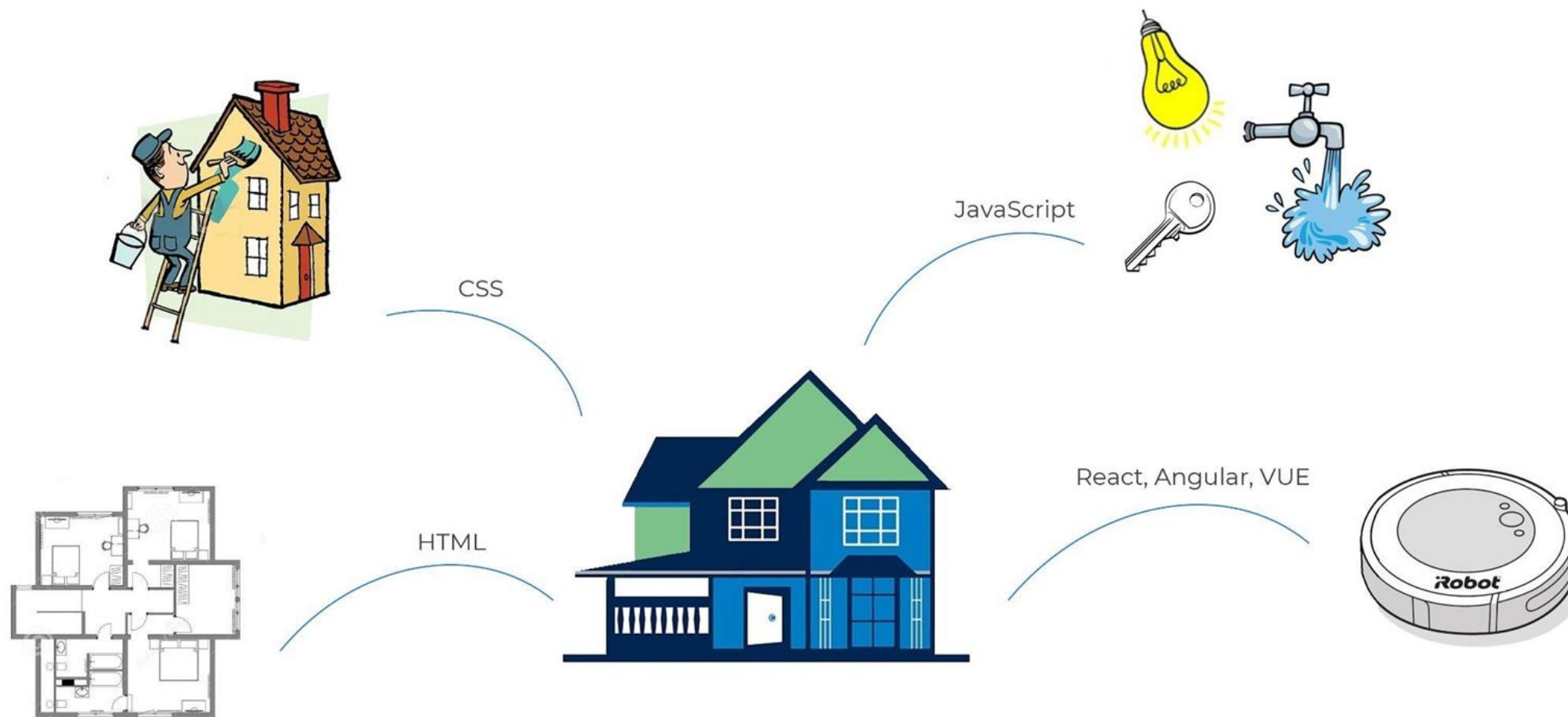
HTML (*HyperText Markup Language*) - teksts jeb valoda ar ko tiek izteikta mājaslapas struktūra. Gluži kā rasējums jebkuram iženierijas projektam, bet līniju un formu vietā tiek izmantots teksts. HTML saturs tiek glabāts .html tipa failos.

CSS (*Cascading Style Sheets*) - noteikta formā teksts ar ko HTML elementiem tiek piešķirtas dažādas vizuālas īpašības - krāsa, lielums, pozīcija u.c. Analogija būtu interjera dizains. CSS saturs tiek glabāts .css tipa failos.

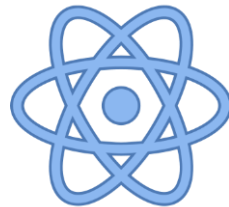

JS (*JavaScript*) - programmēšanas valoda ar kuru varam mājaslapās veikt dažādas darbības. Piemēram, kādai HTML failā norādītai pogai piešķirt loģiku - kad lietotājs uzspiež uz šīs pogas, atvērt izvēlni. Ar JS piešķiram mājaslapai interaktivitāti. Salīdzinot ar jau izmantoto mājas piemēru, JavaScript ļauj mums nospiežot slēdzi ieslēgt gaismu, izmantot dušu, atslēgt durvis. JS saturs tiek glabāts .js failos.

Citi rīki

React, Angular, Vue u.c - darbojoties ar lieliem projektiem, nepieciešams veids kā dažādus JS aspektus automatizēt, rakstīt mazāk koda un būtu vieglāk uzturēt. Šim nolūkam ir izstrādāti ietvari(frameworks), kas satur tam nepieciešamos rīkus. Arī kods katrā no šīm rīkiem jāveido savādāk, bet aizvien tiek izmantota JavaScript loģika un sintakse.

React

Angular

Vue

Sintakse

Programmēšanas pasaulē ļoti bieži tiek izmantots vārds **sintakse** (*syntax*).

Izcelsme šim vārdam ir no valodniecības, kur ar to saprot vārdu savienojumu un teikumu gramatisko struktūru pētīšanu. Programmēšanas valodas izmanto šo vārdu lai paskaidrotu dažādos formātus un programmēšanas “gramatiku” kā mēs rakstām kodu dažādās programmēšanas valodās

HTML

```
<!DOCTYPE html>
<html lang="en">
  <head>
    <meta charset="UTF-8">
    <meta name="viewport" content="width=device-width, initial-scale=1.0">
    <meta http-equiv="X-UA-Compatible" content="ie=edge">
  </head>
  <body>
    <h1>Sveika, pasaule!</h1>
    <button onclick="pamatArRoku()">Click here</button>
  </body>
</html>
```

CSS

```
html, body {
  background: white;
}

h1 {
  font-size: 24px;
  color: orange;
}

button {
  height: 50px;
  color: black;
}
```

JS

```
function pamatArRoku() {
  console.log('( ^_^ )/ ')
}
```


Nepieciešamās programmas

Nepieciešamās programmas

Koda redaktors:

Visual Studio Code -
<https://code.visualstudio.com/download>

Visual Studio Code

Versionēšanas rīks:

GIT - <https://git-scm.com/downloads>

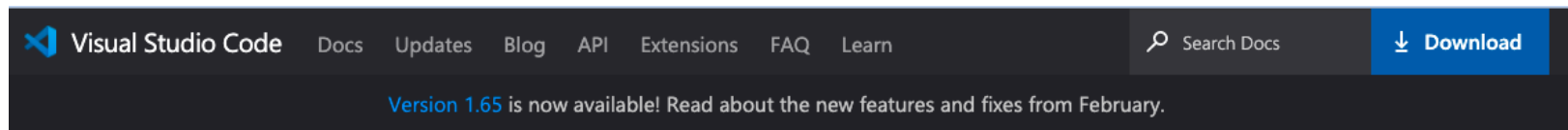
Visual Studio Code uzstādīšana

Koda rediģēšanai un pārlūkošanai izmantosim bezmaksas Microsoft izstrādāto programmu.

1. Pārlūkprogrammā adreses laukā ievadām <https://code.visualstudio.com/download>

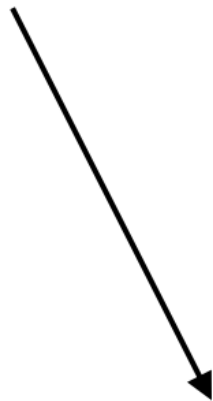

2. Spiežam uz attēlā norādīto pogu, lai uzsāktu programmas lejupielādi.

Download Visual Studio Code

Free and built on open source. Integrated Git, debugging and extensions.

User Installer 64 bit 32 bit ARM
System Installer 64 bit 32 bit ARM
.zip 64 bit 32 bit ARM

.deb 64 bit ARM ARM 64
.rpm 64 bit ARM ARM 64
.tar.gz 64 bit ARM ARM 64
Snap Store

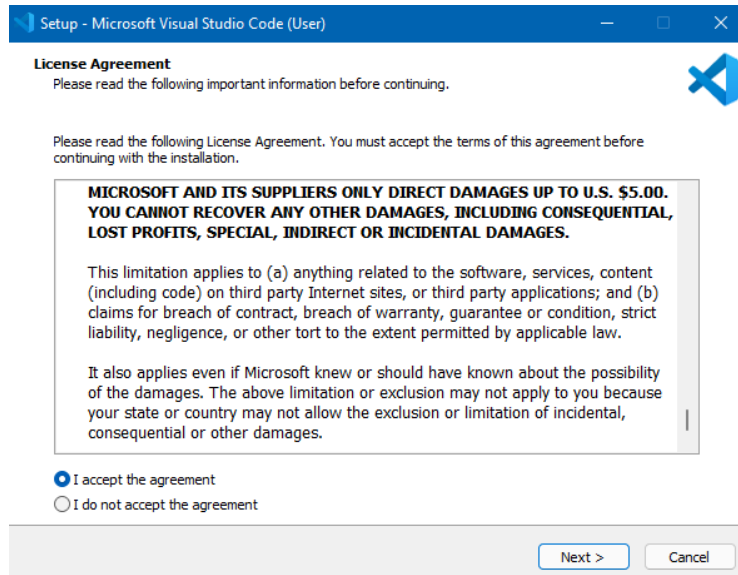

.zip Universal Intel Chip Apple Silicon

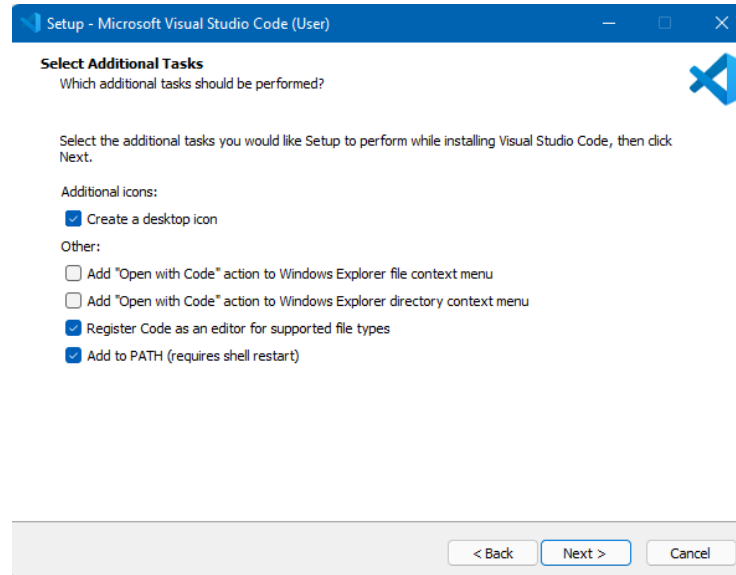

FRONTEND mājaslapas izstrāde

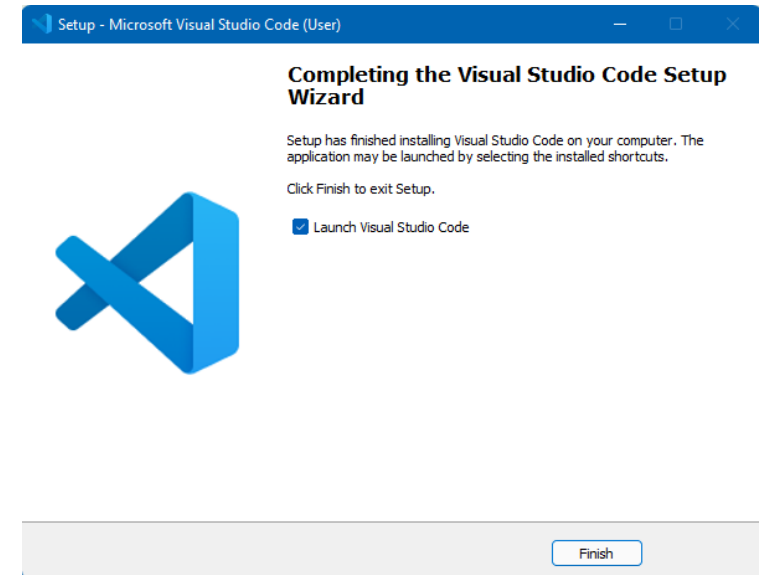
4. Atzīmējam lauku "I accept the agreement" un spiežam Next pogu

5. Tā kā mums der noklusētie uzstādījumi (default settings), turpmākajos logos spiežam tikai Next pogu

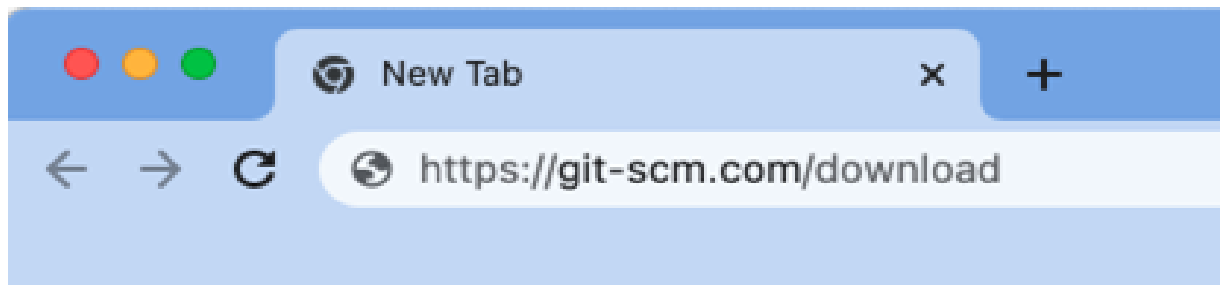
6. Programmas uzstādīšana, spiežam pogu Finish

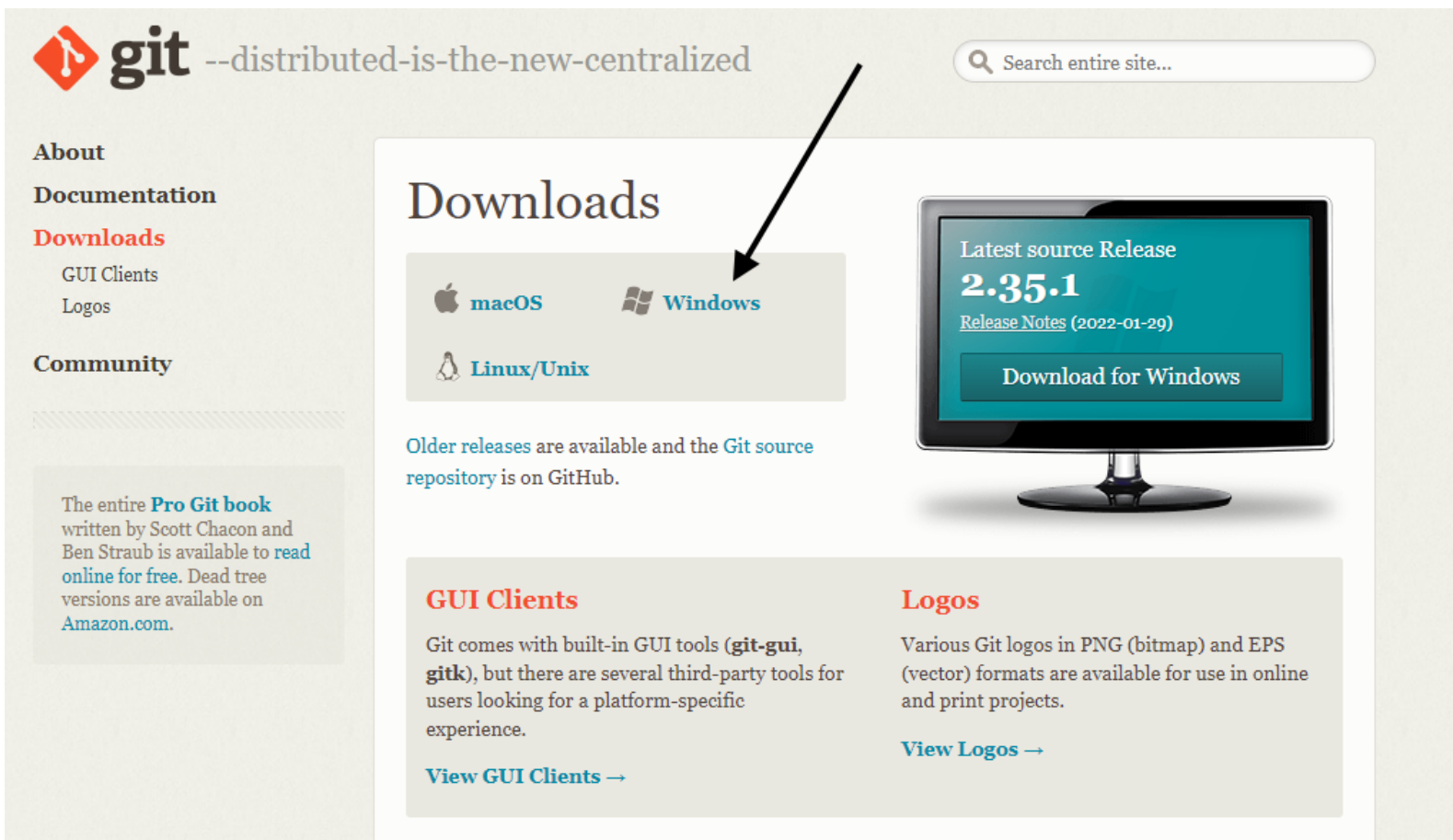
GIT uzstādīšana

Lai sekotu izmaiņām mājaslapas koda failos un darbotos ar versionēšanu, nepieciešams rīks GIT.

1. Pārlūkprogrammas adreses laukā ievadam <https://git-scm.com/downloads>

2. Spiežam uz attēlā norādīto pogu, lai uzsāktu programmas lejupielādi

The screenshot shows the Git website's 'Downloads' section. At the top left is the Git logo and the tagline '--distributed-is-the-new-centralized'. Below this is a search bar labeled 'Search entire site...'. On the left sidebar, there are links for 'About', 'Documentation', 'Downloads' (highlighted in red), 'GUI Clients', 'Logos', and 'Community'. The main content area has a 'Downloads' heading. Below it, there are three platform-specific download links: 'macOS', 'Windows' (which is highlighted with a black arrow), and 'Linux/Unix'. To the right of these links is a large monitor graphic displaying the 'Latest source Release 2.35.1' and a 'Download for Windows' button. Below the monitor, there is a note about older releases and the Git source repository on GitHub. At the bottom, there are two sections: 'GUI Clients' and 'Logos', each with a brief description and a link to view more options.

git --distributed-is-the-new-centralized

Search entire site...

About
Documentation
Downloads
 GUI Clients
 Logos
Community

Downloads

macOS Windows Linux/Unix

Latest source Release
2.35.1
 Release Notes (2022-01-29)
 Download for Windows

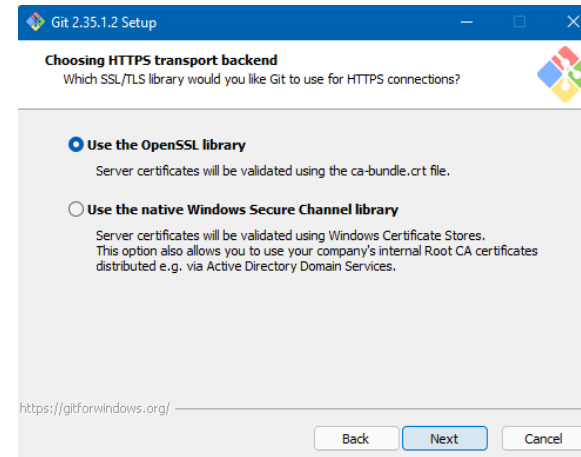
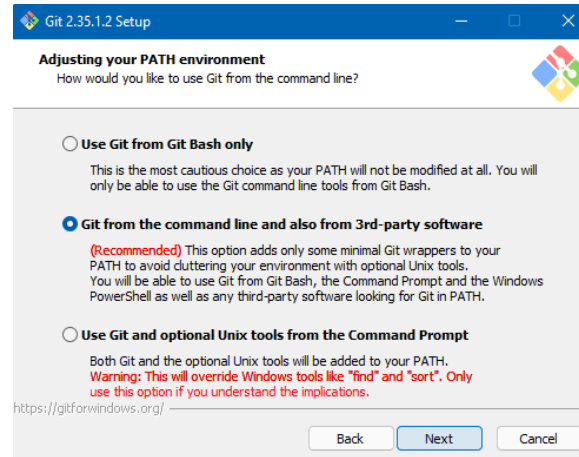
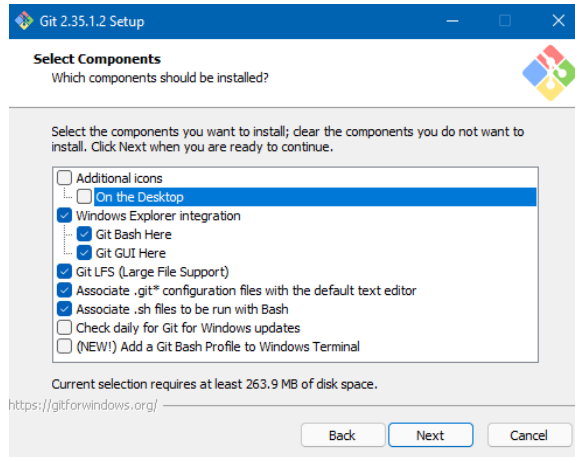
Older releases are available and the [Git source repository](#) is on GitHub.

GUI Clients
 Git comes with built-in GUI tools (**git-gui**, **gitk**), but there are several third-party tools for users looking for a platform-specific experience.
[View GUI Clients →](#)

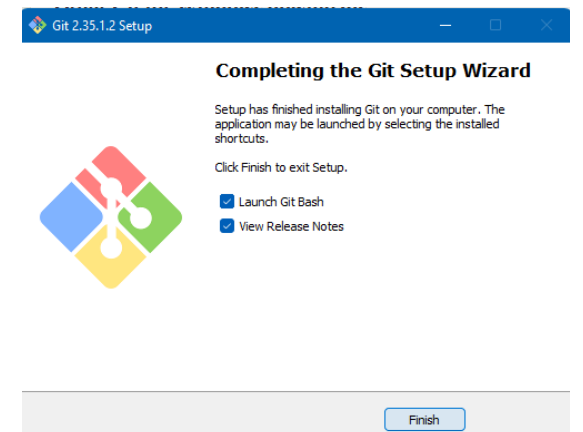
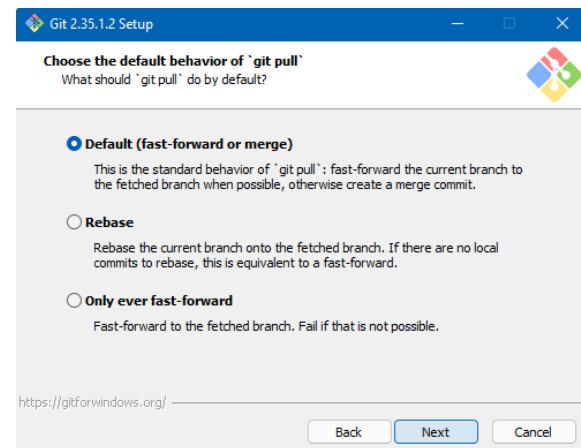
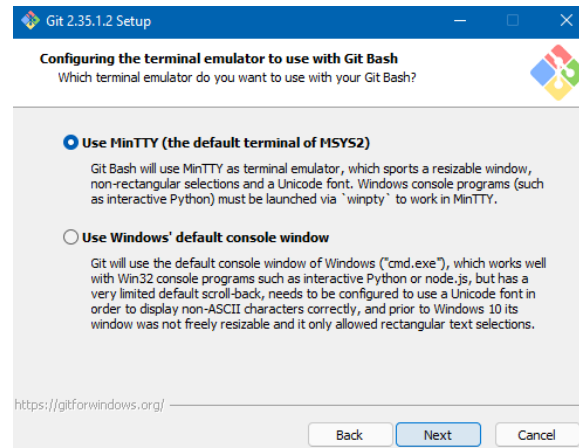
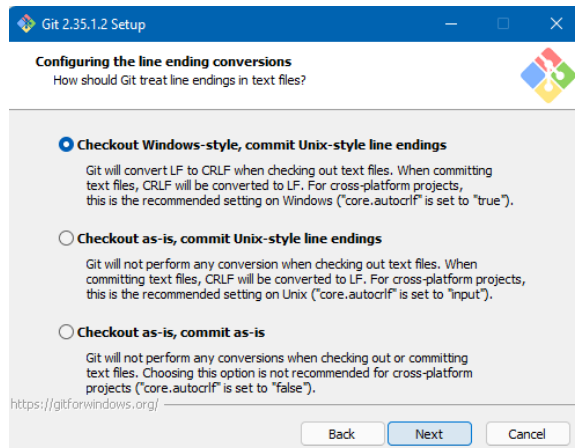
Logos
 Various Git logos in PNG (bitmap) and EPS (vector) formats are available for use in online and print projects.
[View Logos →](#)

The entire [Pro Git book](#) written by Scott Chacon and Ben Straub is available to [read online for free](#). Dead tree versions are available on [Amazon.com](#).

3. Tā kā mums der noklusētie uzstādījumi (default settings), pilnīgi visos turpmākajos logos spiežam tikai Next pogu un neveicam izmaiņas atzīmētajos laukos.

4. Programmas uzstādīšana, spiežam pogu Finish

Versiju kontroles rīks - GIT

Versiju kontroles rīki ir viens no svarīgākajiem koda izstrādē.

Ar šo rīku iespējams izsekot izmaiņām mājaslapas failos ko veic programmētāji.

Ar versiju kontroli programmētāji var darboties vienā koda bāzē un netraucēt viens otram veikt izmaiņas failos, piem., nejauši pārrakstot viens otra kodu..

GIT ir visplašāk pielietotais versiju kontroles rīks.

Šo rīku izveidoja Linus Torvalds - Linux operātājsistēmas sākotnējais izstrādātājs - ar nolūku atvieglot Linux izstrādi.

GIT komandas

FRONTEND mājaslapas izstrāde

Bieži programmētāji izvēlās darboties ar GIT konsoli, kurā tiek izmantotas GIT komandas. Visbiežāk pielietosiet sekojošās komandas:

git clone - kopēt (*clone*) koda bāzi (*repository*)

git pull - atjaunot vietējo koda bāzi

git create branch - izveidot savu atzarojumu (*branch*)

git commit - saglabat izmaiņas

git push - ievietot izmaiņas koda bāzē

Visas pieejamās GIT komandas iespējams apskatīt - <https://git-scm.com/docs>

Šīs darbības ir iespējams veikt arī izmantojot dažādus citus rīkus ar vizuālu saskarni, spiežot pogas. Arī mūsu izvēlētajā rīkā Visual Studio Code ir iebūvēti risinājumi darbam ar GIT, lai nebūtu nepieciešams izmantot GIT konsoli.

A screenshot of a terminal window titled 'MINGW64/c/Repository/Frontend_7K'. The terminal shows the following commands and output:

```
git config --global user.email "you@example.com"
git config --global user.name "Your Name"

to set your account's default identity.
Omit --global to set the identity only in this repository.

fatal: unable to auto-detect email address (got 'kance@LAPTOP-CMTC0A3U.(none)')

kance@LAPTOP-CMTC0A3U MINGW64 /c/Repository/Frontend_7K (main)
$ ^C

kance@LAPTOP-CMTC0A3U MINGW64 /c/Repository/Frontend_7K (main)
$ git config --global user.email "vumc.frontend@gmail.com"

kance@LAPTOP-CMTC0A3U MINGW64 /c/Repository/Frontend_7K (main)
$ git config --global user.name "Vumc Frontend"

kance@LAPTOP-CMTC0A3U MINGW64 /c/Repository/Frontend_7K (main)
$ git commit -m "Hello world!"
[main cd2786c] Hello world!
1 file changed, 1 insertion(+)
create mode 100644 course/majasdarbi/VardsUzvards/index.html

kance@LAPTOP-CMTC0A3U MINGW64 /c/Repository/Frontend_7K (main)
$ git push
```

Kā GIT mums palīdz?

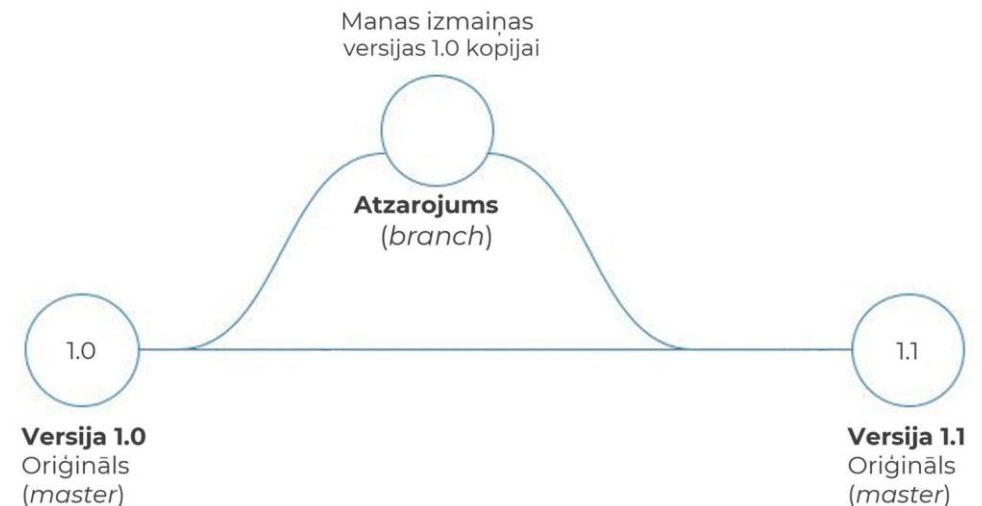
Visvienkāršāk GIT noderību saprast caur analogiju ar tīrrakstu un melnrakstu.

Piemēram, jāveido raksts blogam par dārzkopību - ir laiks stādīt tomātus. Pāgājušogad jūs jau izveidojāt rakstu par šo tēmu, bet esat nolēmuši to papildināt.

Lai neievieštos kļūdas oriģinālā (*master*), kas jau ir publicēts un pieejams lasītājiem, jūs izveidojiet bloga kopiju (*git clone*) un uzsākat melnrakstu jeb atzarojumu (*git create branch*).

Izveidotajā kopijā jeb melnrakstā jūs veiciet izmaiņas un tās saglabājat (*git commit*). Lai būtu droši, ka viss kārtībā ar pareizrakstību un saturu, jūs to nosūtiet bloga redakcijai, lai tie veiktu pārbaudi un izmaiņas pievienotu rakstam (*git push*).

Tagad jūs esat droši, ka publicētajās izmaiņās bloga lasītāji redzēs saturu bez kļūdām. Ja jūs būtu veikuši papildinājumus tieši oriģinālā bez melnraksta, iespējams, būtu radusies kļūda saturā. Pirms jūs to pamanītu un kļūdu labotu, kāds lasītājs jau būtu paspējis iznīcināt savus tomātu stādus, sekojot nepareizām instrukcijām.

Kā GIT palīdz strādājot individuāli?

Izmantojot to pašu piemēru ar bloga rakstu par tomātu stādīšanu, iztēlosimies, ka šis blogs ir ļoti apmeklēts un to uztur vairāku cilvēku komanda. Nejauši jūs un vēl kāds kolēģis ir nolēmis rediģēt šo pašu rakstu par tomātiem. Jūs katrs izveidojiet savu atzarojumu no oriģināla un sākat rediģēt tekstu. Diemžēl, jūsu kolēģis bioloģijas stundās skolā nav ievērojis, ka tomāts ir oga nevis dārzeņis.

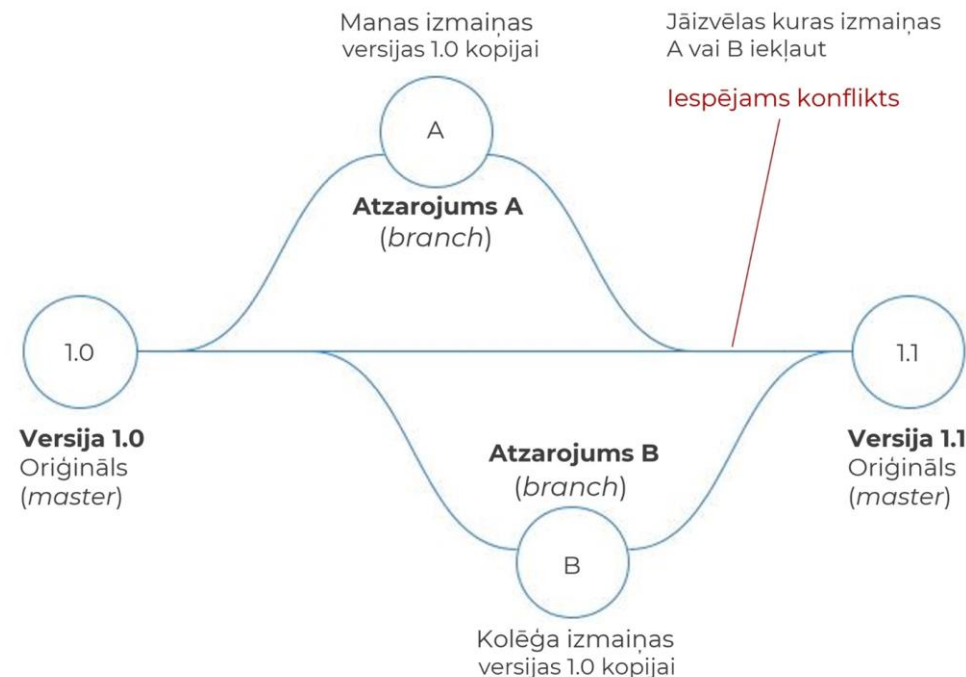
Kā GIT palīdz strādājot komandā?

Jūs iesniedziet savu oriģināla kopiju ar izmaiņām bloga redakcijai - **atzarojums A**.

Arī jūsu kolēģis iesniedz savu atzarojumu ar izmaiņām kurās tomāts kļūdaini nosaukt par dārzeni - **atzarojums B**.

Kaut arī citas kolēģa veiktās izmaiņas ir noderīgas un papildina jūsu rakstīto, izmantojot GIT, redakcija pamana, ka starp jūsu apgalvojumiem par tomātiem ir izveidojies **konflikts**.

Pateicoties GIT, kļūda ir ievērota pirms tā nokļuvusi pie lasītājiem. Redakcija pārbauda abus apgalvojumus un atrisina konfliktu - izmaiņas no abiem melnrakstiem tiks apvienotas, bet no apgalvojumiem par auga iedalījumu tiks paturēts apgalvojums no **atzarojums A** - tomāts ir oga.

Ieteicamā literatūra

CSS in Depth

Keith Grant

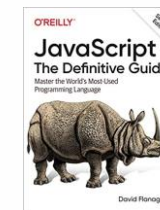
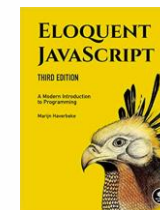
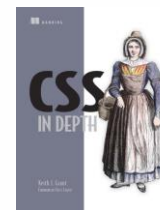
Eloquent JavaScript

Haverbeke

JavaScript - The Definitive Guide

- Marijn

- David Flanagan

VUMC

VADĪBAS UN
UZŅĒMĒJDARBĪBAS
MĀCĪBU CENTRS

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA

Eiropas Sociālais
fonds

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

ESF projekts Nr. 8.4.1.0/16/l/001 "Nodarbināto personu profesionālās kompetences pilnveide"

VADĪBAS UN
UZŅĒMĒJDARBĪBAS
MĀCĪBU CENTRS

Programmas nosaukums